

Érettségi vizsga - 2020

E. d) próba

Filozófia

11. Teszt

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- **Minden tétel megoldása kötelező. Hivatalból 10 pont engedélyezett.**
- **A munkaidő hossza 3 óra**

I TÉTEL

(30 pont)

Írjátok a vizsgalapra a helyes válasznak megfelelő betűt az alábbi esetek mindegyikénél! Csak egyetlen válasz lehet helyes.

1. L. Blaga értékelésében a lét értelme a következőben rejlik:
  - a. a közvetlenségben
  - b. az esélyegyenlőség elvében
  - c. a saját felelősségben
  - d. az alkotói sorsban
2. Azok az elméletek, amelyeknek alapját *a jó* és *rossz* fogalmak képezik, a következők:
  - a. tudományos elméletek
  - b. erkölcsi elméletek
  - c. episztemológiai elméletek
  - d. igazságelméletek
3. Egy olyan vitatott probléma, mint az eutanázia, erkölcsi szemszögből expliciten megközelített:
  - a. a deontológiai etikában
  - b. az alkalmazott etikában
  - c. a hedonista etikában
  - d. az eudaimonista etikában
4. Általánosan, *a szabadság* fogalma vonatkozik:
  - a. a korlátok hiányára
  - b. számos korlátozásra
  - c. a korlátok jelenlétére
  - d. a jogok betiltására
5. A társadalomban, a másokkal való jó együttélés érdekében, a szabadság együtt kell járjon:
  - a. a diktatúrával
  - b. a széppel
  - c. az örömmel
  - d. a felelősséggel
6. A társadalmi-politikai felelősség akkor vállalható, ha:
  - a. az ember szabad
  - b. az ember visszaélészerűen korlátozva van
  - c. az ember közömbös társaival szemben
  - d. az emberből hiányzik a kifinomultság
7. J. P. Sartre úgy véli, hogy:
  - a. az ember szabadságra ítéltetett
  - b. az emberi lény függ a korlátozásoktól
  - c. az ember alárendelődik a korlátozott szabadságnak
  - d. az emberi létezés az istenségtől függ

8. Az egyéni szabadság korlátozása csak abban az esetben legitim (törvényes), amennyiben:
- megakadályozza mások szabadságának megsértését
  - az állam hatalmának növelésére irányul
  - a politikai hatalom növelését óhajtja
  - megkísérli leigázni az állampolgárokat
9. Im. Kant felfogásának értelmében, az erkölcs alapja:
- a kategorikus imperatívusz
  - a legnagyobb boldogság elve
  - a haszonelvűség
  - a pragmatizmus
10. Az *abszolút felelősség*, a szabadság problematikájának összefüggésében, expliciten megközelített a következő filozófus munkájában:
- B. Pascal
  - Fr. Bacon
  - J. P. Sartre
  - L. Blaga

II. TÉTEL

(30 pont)

A A bal oldali oszlopban a *szabadság* és *felelősség* kérdéskörére jellemző sajátos fogalmak és elméletek vannak felsorolva, a jobboldali oszlopban pedig ezekre vonatkozó igaz kijelentések vannak jelölve számokkal. Írjátok a vizsgalpra a baloldali oszlop betűinek és a jobboldali oszlop számainak helyes párosítását!

a. Indokolt kényszerítés	1. A politikai hatalom vagy más emberek által kényszerített önkényes korlátozások hiányából áll.
b. Negatív szabadság	2. Azon feltételek létezésében áll, amelyek szükségesek az egyéni célok elérése érdekében.
c. Pozitív szabadság	3. A társadalmi ellenőrzésnek egy olyan formáját képezi, amelyet a normák tiszteletben tartása érdekében valósítanak meg.
d. Indokolatlan kényszerítés	4. Az egyéni szabadság megsértésének visszaélészerű módja
	5. A jó akarat megnyilvánulását képviseli.

16 pont

B. Érveljétek, hozzávetőlegesen tíz sorban, a *hedonizmus erkölcsi elmélete* mellett vagy ellen!

8 pont

C. Alkossatok egy olyan példát, amelyben igazoljátok a *hasznosság* kritériumának szerepét/fontosságát a társadalom fejlődésében!

6 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget:

Az emberek el kellene gondolkodjanak azon a három dologon, amit magukban felfedeznek. Ez a három dolog nem azonos a Szentháromsággal, de megemlítem őket, hogy az emberek kutassák, mennyire különbözőek egymástól. A három dolog, amelyről beszélek: létezés, megismerés, akarat. Én vagyok, én megismerem, én akarok. Olyan lény vagyok, amely megismer és akar; én tudom, hogy vagyok és akarok; én akarok lenni és megismerni. Ebben a háromban az élet elválaszthatatlan egységes élet, egységes lélek, egységes lényeg; s noha e három dolog elválaszthatatlan, mégis nagyon különböznek.

(Szent Ágoston, *Vallomások*)

Válaszoljatok a következő kérdésekre:

- Említsétek/Nevezzétek meg a *belső ember* két jellemzőjét az adott szöveg alapján! **4 pont**
- Tegyétek nyilvánvalóvá, hozzávetőlegesen fél oldalas terjedelemben az *emberi természet* és a *megismerés* fogalmak közötti összefüggést (kapcsolatot)! **10 pont**
- Fogalmazzatok meg személyes véleményetek a szövegben megjelenő filozófiai nézőpont időszerűségére vonatkozóan! **4 pont**

B. Az erkölccsel kapcsolatos filozófiai problémák keretében fontos szerepet foglal el a *deontológiai etika*.

1. Nevezzétek meg a deontológiai etika két jellemzőjét! **6 pont**
2. Szemléltessétek egy konkrét példán keresztül, ahogyan a halálbüntetés ütközhet/konfliktusba kerülhet az erkölccsel! **6 pont**